

Ontmoetingsdag bestuivingsimkers

Kees van Heemert

Op 15 januari jl. werd in Wageningen voor de derde maal een studiedag georganiseerd voor imkers die zich met insectenbestuiving bezighouden. Voorzitter Joep Verhaegh leidde de dag in en stelde de sprekers en de commissieleden voor. Doelstelling van de commissie is om aandacht te vragen voor de bestuivende insecten waaronder honingbijen. Allereerst vanwege de maatschappelijk rol van de imker met zijn bestuivingsvolken en ten tweede voor het promoten van dit belang bij de overheden en het agrarische bedrijfsleven.

De activiteiten die de commissie ontplooit zijn: het vaststellen van de bestuivingsvergoeding, voorlichting geven aan de pers, het opleiden van nieuwe bestuivingsimkers en het organiseren van studiedagen. Het belang van bestuiving door insecten voor de economie werd nog eens toegelicht met de cijfers die al regelmatig eerder in de pers verschenen. Opgemerkt werd dat dracht op het platteland marginaal is en dat de biodiversiteit in natuurgebieden afneemt, dus alle aandacht blijft nodig om het voedselaanbod in drachtgebieden ook voor bestuivingsvolken te garanderen.

Bijen in bedekte teelten

Christ Smeekens, oud-medewerker van toenmalig PPO-bijen en tevens van de voorlichtingsdienst van wat toen het ministerie van LNV was, gaf een lezing over het gebruik van bijen in bedekte teelten. Daarin gaf hij ook tips: waarop moet gelet worden om een optimale bestuiving te krijgen bij de gewassen onder glas of in tunnels. Hij zal hierover komend jaar in Bijenhouden schrijven.

Bedrijfsimkerij

Ad Braat, bedrijfs- en bestuivingsimker van Nunhems Zaden, beschreef het bedrijf en het belang van de bijen en andere bestuivende insecten voor de zaadproductie. Er zijn nieuwe onderzoekscentra, vooral in Azië, die zijn opgericht met als voornaamste doel het veredelen van groentegewassen voor de lokale markt. In Azië worden veel groenten gegeten zodat de aanwezigheid van Nunhem, dat veel groentegewassen veredelt, voor de hand ligt. Een paar honderd volken op het bedrijf in Haelen (Midden-Limburg) kunnen aan de wensen van de veredelaars voor kruisingsproeven en voor de zaadproductie voldoen. Eigen volken en een eigen bijenspecialist op bestuivingsgebied bleken van cruciaal belang te zijn, vooral voor de toename van de hybride teelten en van het aantal kleine zaadproducties. Naast bijen worden ook *Osmia*'s en vliegen gebruikt en in mindere mate hommelsvolken. Voor een aantal zaadproducties zoals bij de prei worden combinaties van vliegen en honingbijen ingezet.

Waar gaat het bij de bestuivingsimker in dit bedrijf vooral om? Ten eerste: gezonde bijen met een goed broednest. Vooral open broed zwengelt het haalgedrag van de bijen aan. Ten tweede is de aandacht voor het gewas belangrijk. De imker moet de fase van de bloei en de behoefte aan bestuiving goed volgen, om daarop aansluitend de hoeveelheid bestuivers te bepalen. Ten

derde is de tijd van het jaar een factor die aandacht vraagt. De imker zal bijtijds de in bloei komende planten in de tunnels of de kassen moeten kunnen voorzien van de juiste bestuivers. Of het bloembezoek goed en effectief verloopt, is vooral een ervaringskwestie. Het luisteren naar de vliegende bijen geeft al een eerste indruk en het gedrag op de vliegplank voegt daar informatie aan toe. Daarbij is ook het schatten van het aantal bijen per m², in relatie tot het aantal bloemen per m², een indicatie voor het goede verloop van de bestuiving.

Workshop 16 januari 2010

Johan Calis deed verslag van de workshop die vorig jaar gehouden werd. Onderwerp van de workshop was: hoe kan de honingbij als bestuivend insect in land- en tuinbouw beter worden gepromoot?

Als individuele imker is de PR het meest gediend bij: netheid, uitstraling, kwaliteit, vakmanschap, stiptheid en goede prijsafspraken.

Ook collectief kunnen de bestuivingsimkers van zich laten horen, door bijvoorbeeld via het agrarisch onderwijs het onderwerp op de agenda te zetten, gezamenlijk naar het fruit te reizen, teeltgroepen uit te nodigen, info naar de vakbladen en via het web te sturen, vraag en aanbod meer op elkaar af te stemmen en PR te voeren via LTO en de NBV.

Een heel aardige tip was om producten waarbij bijen een bestuivingsrol gespeeld hebben, te voorzien van een logo met een bij erop.

Workshop 15 januari 2011

Tijdens deze workshop discussieerden de aanwezigen over het inrichten van bijenstanden. Bestuivingimkers beschikken meestal over grote aantallen bijenvolken. De achtertuin is dan vaak te klein. Bovendien geven grotere concentraties volken in de bebouwde kom makkelijk overlast door bijenpoep. De imker is als een boer zonder land. Geschikte plekken in het buitengebied zijn van particulieren, overheidsinstellingen of natuurbe-

foto C. van Heemert

Dr. Asperges spreekt over de rol van honingbijen, solitaire bijen en hommels bij de bestuiving van wilde flora

schermingsorganisaties. De vragen gingen dan ook over: hoe krijgen we de beschikking over standplaatsen? De aanwezigen werden ingedeeld in tien groepen en kregen de volgende drie vragen voorgelegd:

Vraag 1. (Inventarisatie)

Wie is de eigenaar van de grond waar uw bijen staan als ze niet worden verhuurd voor bestuiving? Probeer een lijst te maken die aflopend in belangrijkheid is. Beschrijf met steekwoorden de relatie met de desbetreffende eigenaar.

Een keuze uit de antwoorden op vraag 1: gemeente, begraafplaats, fruitteler, agrariër (achter lege varkensstal), rioolzuiveringsinstallatie, steenfabriek en particulier terrein (landgoed). Denk ook aan NME-centra en waterschappen. Die bieden soms goede mogelijkheden tot plaatsing.

Een eigen netwerk is belangrijk om bekendheid te krijgen. Door je contacten in de buurt lukt het nog wel eens om bij een dorps- of buurtgenoot je bijen te plaatsen. Een praktisch punt is: houdt afstand tot eigen woning beperkt. Een idee is ook het bedenken van nieuwe natuurontwikkelingsprojecten. Een ander idee dat genoemd werd: lease kasten aan particulieren, zie www.gastvrijvoordebij.nl (netwerk over Nederland).

Vraag 2. (Bijen in natuurgebieden)

Hoe denkt u over het permanent plaatsen van bijenvolken in natuurgebieden in de tijd dat de volken niet verhuurd worden? Bediscussieer mogelijkheden/maatregelen/acties om meer bijenstanden in natuurgebieden in te richten.

Antwoorden op vraag 2: Biedt tegenprestatie aan (deelname/presentatie op opendag), bereikbaarheid is belangrijk en een ander aandachtspunt is om niet teveel volken bijeen te zetten (hobbyisten met een paar volkjes maken meer kans). Is er wel voldoende dracht? Is er kans op verstoring?

Vraag 3. (Benutten drachtmogelijkheden)

Ondervindt u problemen met het (tijdelijk) plaatsen van volken in natuurgebieden?

Is er geen toegang, hoe los je dit dan praktisch op?

Antwoorden op vraag 3: slagbomen zijn soms een probleem, veroorzaakt geen overlast (val niet op), gebruik altijd de term wilde bijen (honingbijen zijn ook wild en dragen ook bij aan biodiversiteit), wijs op het bevorderen/ondersteunen van de biodiversiteit van planten (overleg), natuurbeheerorganisaties verschillen in hun beleid ten aanzien van het plaatsen van volken; vaak per terrein verschillend en denk aan de mogelijke concurrentie met andere bijen (ga aan de rand van een natuurgebied staan).

Rol insectenbestuivers in wilde flora

In het middagprogramma sprak de dr. Asperges uit België (gastmedewerker Universiteit van Hasselt) over de rol die honingbijen, solitaire bijen en hommels spelen bij de bestuiving van wilde flora en hun bijdragen daardoor aan het herstel van de biodiversiteit. Door de vele mooie plaatjes en zijn geestige wijze van spreken werd het een mooie voordracht. Veel zaken passeerden de revue. Over de bijdrage aan de biodiversiteit door gespecialiseerde (oligolectische) bijen, zoals de heggerankbij, de knautiabij en boerenwormkruidbij, had hij zo zijn twijfels. Als een insect teveel specialistische eisen stelt dan is er een grote

kans op verdwijnen: "Zorg dat je als insect vliegt op veel soorten bloemen", zo vertelde hij. Een andere duidelijke uitspraak was: "Concurrentie komt door te weinig bloemen; bij voldoende bloemen is er geen concurrentie". Van belang is een goed vegetatiebeheer. Grassen en struiken geven problemen voor grondbewonende insecten. Die vinden daardoor minder nestgelegenheid. Vervolgens liet Asperges diverse gevallen de revue passeren waarbij naar zijn mening het vegetatiebeheer nogal eens te wensen overliet: te vroeg maaien, te veel herbiciden spuiten (langs spoorbanen) en exotische drachtplanten verwijderen bijvoorbeeld. Met resultaten van onderzoek toonde hij aan dat er met de juiste maatregelen veel te winnen valt. Zo krijgt hij EU-subsidie voor onderzoek naar het tegengaan van het afspoelen van de grond door agrarisch gebruik in een ruilverkavelingsgebied. Over imkers merkte de spreker nog op dat men in België ondernemer is bij meer dan 25 volken en geregistreerd dient te staan.

Netwerken

Deze ontmoetingsdag was nuttig, met veel gelegenheid voor het oppoetsen van ieders netwerk en om nieuwe kennis op te doen. In de wandelgangen werd het geluid vernomen dat voor een volgend jaar aandacht voor openheid van imkers naar elkaar met het oog op kennisuitwisseling een goede zaak zou zijn. Dit zou het niveau van de bijenhouders kunnen opkrikken, zoals dat bijvoorbeeld in de tuinbouw middels de tuinbouwstudieclubs ook gebeurt. Verder is er behoefte aan meer kennis op het gebied van het vermeerderen van volken om op tijd over voldoende goede bestuivingsvolken te beschikken.

Advertentie

Imkerij De Werkbij
HONING - EDUCATIE - HANDEL

Professionele imkerij en groothandel
Toekomstgericht. Met grote liefde voor het vak van de imker. Onze imkervakhandel ontwikkelt, doet onderzoek en deelt kennis.

Alles voor de imker
Bijenkasten, berokkers, kleding; noem maar op! Oogsten, alingeren, afvullen; alles wat u als imker nodig heeft hebben wij in huis.
Ook in onze webwinkel: www.dewerkbij.nl

Vakkundig en persoonlijk advies
Met vele jaren ervaring in de imkerij, geven wij u graag deskundig advies. Maatwerk!

Glaswerk
Ons uitgebreide assortiment glaswerk al bekeken? Zeer voordelig. Ook voor jam-makerijen.

Noordelijke Meentsteeg 18
3911 SE RHENEN
0317 - 612942

Hoofdweg 33
8166 AC EMST
bel Rhenen

info@dewerkbij.nl
www.dewerkbij.nl